

одличне будуће праксе. На челу Организационог одбора налазила се, као и приликом одржавања претходних скупова, проф. др Александра Вранеш, управник Катедре за библиотекарство и информатику Филолошког Факултета и актуелни председник Библиотекарског друштва Србије. Скуп је реализован уз подршку Министарства за културу и Министарства за науку и заштиту животне средине Републике Србије, Градског секретаријата за културу у Београду, Скупштине општине Топола и Народне библиотеке у Тополи.

На Скупу је, са рефератима, учествовало 37 истакнутих научних и стручних радника из земље и иностранства (Сједињене Америчке Државе, Канада, Велика Британија, Русија, Бугарска, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора) чиме је потврђена актуелност, озбиљност и правовременост изабране теме. Показало се да је она била одлична платформа за разнородна излагања: од односа библиотекарства и менаџмента, односа библиотека с јавношћу и маркетинга, преко државних, регионалних и самосталних програма за успостављање библиотечко-информационих система, улоге и облика удруживања библиотекара, до економије знања и функција савремених библиотека у том контексту.

Дводневни радни део Скупа одвијао се у Народној библиотеци Србије, кроз преподневне и поподневне пленарне седнице, а уз симултано превођење које је омогућило комплетно разумевање и живе дискусије. Материјалима припремљеним за учеснике приложен је и зборник радова са научног скупа *Интелектуална слобода и савремене библиотеке*, док су сви присутни добили прелиминарне материјале, са зборником резимеа на српском и енглеском језику. По већ устаљеној пракси да се, последњег дана Скупа, организује излет са посетом културно-историјским споменицима Србије, учесници су овом приликом посетили Тополу, односно цркву св. Ђорђа и меморијални центар породице Карађорђевић на Опленцу.

Библиотеке, које су некада биле оазе писане речи за ретке посвећенике, одавно су постале активан пратилац свих сазнајних токова у савременим друштвима. Пред нашим очима оне престају да буду места и претварају се у простор којим владају информације забележене на разним носиоцима: у књигама (штампаним, електронским и оним на Брајевом писму), часописима, новинама, CD-ROM-у и online базама података, интернету, микрооблицима, аудио и видео тракама, DVD-у... Према званичној статистици UNESCO-а, од 6 милијарди становника наше планете 2,5 милијарде тренутно су регистровани корисници библиотека, а највећи проценат њих налази се у државама на

највишем степену економског и културног развитка. Већ на основу овог податка може се размишљати на тему *библиотеке - пратиоци или ствараоци друштвеног напретка*. О односу према библиотекама као чиниоцима друштвеног просперитета, јасно говоре, са једне стране, вртоглаво високи буџети великих светских библиотека, а са друге, различити приступи финансирању библиотека: Американци и Немци, уз високе буџете, усмеравају своје библиотеке да изналазе моделе додатног финансирања, Данци и Скандинавци потпуно су ослободили своје библиотеке тржишне утакмице, а у најнеразвијенијим земаљама Европе не постоје чак ни елементи стратегијског планирања у овој области. При томе, мало је вероватно да су финансијери навели библиотекаре да размишљају о утицају који библиотеке остварују на прираст знања и на побољшање квалитета живота заједнице. Пре ће бити да су библиотекарски тога утицаја увек били свесни, а да економска и правна стабилност представљају најпогодније тле да се он изрази конкретним показатељима. Иако се наше друштво не може одредити као економски и политички стабилно, а ни као просперитетно, покрећући тему економских ефеката рада библиотека, српско библиотекарство даје свој допринос изучавању показатеља учинка на кориснике и ширу друштвену средину и уклапа се у најактуелније теме којима се баве струковне организације и асоцијације у свету.

Др Гордана Стокић
Катедра за библиотекарство и информатику
Филолошког факултета у Београду

ДЕСЕТА СКУПШТИНА ЗАЈЕДНИЦЕ
БИБЛИОТЕКА УНИВЕРЗИТЕТА У СРБИЈИ
25. октобар, 2004. НБС, Београд

---

10. Скупштина Заједнице библиотека универзитета у Србији одржана је Београду, у Народној библиотеци Србије, 25. октобра 2004. г., са следећим **Дневним редом**:

1. Отварање 10. Скупштине и формирање радног председништва
2. Извештај о раду између две скупштине (мр М. Матић)
3. Извештај о финансијском пословању Заједнице у 2003. г. (мр Г. Петровић)
4. Информације од значаја за библиотекарство и Заједницу, прошли и будући пројекти и учешће на

Међународној конференцији ЛИБЕР-а (С. Филипи-Матутиновић)

5. Дискусија, питања /одговори

Председница Заједнице проф. др Мирка Зоговић отворила је 10. Скупштину Заједнице библиотека универзитета у Србији и предложила да се формира Радно председништво које су сачињавали: др Стела Филипи-Матутиновић, мр Милена Матић, др Мирка Зоговић и Гордана Вилотић. Такође је формирана Комисија за закључке у саставу: др Силвија Бркић (Медицински факултет, Нови Сад), Гордана Вилотић (Филозофски факултет, Нови Сад) и Биљана Вуковић-Миленковић (Етнографски институт САНУ). Председница радног председништва Скупштине захвалила се Народној библиотеци Србије, домаћину одржавања Скупштине. У име Народне библиотеке Србије госте је поздравила г-ђа Весна Ињац, заменик директора Народне библиотеке Србије.

Секретар Заједнице, мр Милена Матић, изложила је најважније делове извештаја о раду Заједнице између две скупштине. За учеснике Скупштине је, као део радног материјала, поред Програма рада, Сажетака излагања предвиђених за овогодишњи једнодневни Стручни скуп, и Анкете, био припремљен и следећи резиме из Извештаја о раду између 9. и 10. скупштине:

1. Захваљујући већим средствима добијеним из чланарине, суфинансирања Министарства за науку, објављивања огласа и донација спонзора, Заједница је у 2004. г. реализовала добар део планираних задатака.

2. Заједница је у протеклој години из сопствених средстава уплатила чланарину за 2004. г. у највећој асоцијацији библиотекарских удружења IFLA. Часопис IFLA Journal доступан је у Универзитетској библиотеци у Београду.

3. Заједница се такође учланила и уплатила чланарину у Европској асоцијацији истраживачких библиотека LIBER. Часопис LIBER Quarterly је доступан преко Интернета на линку .....само до нивоа сажетака радова, а тражени изабрани чланак се може добити у full text-у посредством Заједнице.

4. Заједница је издала и дистрибуирала библиотекама свеску двоброј 1-2/2004 и једну специјалну свеску часописа ИНФОТЕКА, а такође је издала досад шест бројева гласила ВИСОКОШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ.

5. За библиотекаре су у Универзитетској библиотеци организовани курсеви недељом (12) - углавном из библиографске обраде и претраживања електрон-ских извора информација.

6. Заједница је конкурисала за суфинансирање часописа ИНФОТЕКА и гласило ВИСОКОШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ код Министарства науке и заштите животне средине и добила део тражених средстава.

7. Секретаријат Заједнице је током године обавештавао библиотекаре о предавањима од значаја за делатност и поновио позив малом броју неучлањених специјалних библиотека да приступе Заједници.

8. Заједница је својим средствима омогућила за четири библиотекара учешће на Конференцији о библиотечким информационим системима БИС 2004 у Нишу, као и учешће двоје стручњака на Конференцији LIBER-а о дигитализацији у Петрограду.

9. Информације и сазнања са стручних скупова се дисеминирају кроз извештаје, радове у часописима и предлоге пројеката дигитализације на којима ће се радити у наредном периоду.

10. Секретаријат Заједнице организовао је 10. Скупштину Заједнице и Стручни скуп са темом "Образовање кадрова у библиотечко-информационој делатности".

У протеклој години одржане су две седнице Извршног одбора и једна седница Надзорног одбора. Председник Надзорног одбора Заједнице мр Горан Петровић је обавестио чланство Скупштине о финансијском пословању Заједнице у 2003.г. као и о првом полугодишту 2004. г. Основни приход Заједнице у 2003. г. је била чланарина и Надзорни одбор је на својој седници у марту усвојио извештај о финансијском пословању. Истакао је да су се средства наменски трошила на планиране активности као што су: штампање часописа ИНФОТЕКА, организовање курсева, као и организовање 9. скупштине Заједнице библиотека универзитета у Србији и редовног Стручног скупа.

Др Стела Филипи-Матутиновић обавестила је присутне на скупу о примерима успешног укључивања Заједнице у светске токове библиотечке делатности а преко активности какве су пројекат ТЕМПУС, учешће на конференцијама каква је ове године била Међународна конференција ЛИБЕР-а, затим издавање двојезичног часописа ИНФОТЕКА уз међународну редакцију, доступност часописа на основу чланства у ИФЛА-и и ЛИБЕР-у.

Пројекат ТЕМПУС успешно је окончан 15. априла 2004. г. усвајањем извештаја од стране Европске Уније. У оквиру пројекта реализовано је више од планираног, а основни резултат је фор-

мирање узајамног каталога са 1.500.000 записа до месеца октобра. Од средстава ТЕМПУС-а урађени су COBISS приручници, као и скраћене верзије приручника који се у електронском облику налазе на сајту Универзитетске библиотеке. Такође су од средстава ТЕМПУСА преведени и UNIMARC стандарди од којих су до сада изашли ISBD за монографске публикације и делове у публикацијама док су остали у припреми. Универзитетска библиотека "Светозар Марковић" у Београду урадила је образовни материјал – упутства и постере - намењен за образовање корисника библиотеке, који се сада, поред Универзитетске библиотеке у Београду, успешно користе и у Универзитетској библиотеци у Крагујевцу.

Средствима из пројекта ТЕМПУС је подржан један број библиотекара који су похађали курсеве за добијање лиценце за рад у софтверском програму COBISS. Од средстава пројекта уређена је и штампана специјална свеска часописа ИНФОТЕКА.

Др Стела Филипи-Матуиновић обавестила је присутне на скупу о међународној конференцији ЛИБЕР-а, на којој је присуствовала заједно са колегом Богољубом Мазихем. У оквиру ове конференције имали су могућност да посете неколико библиотека у Русији и да направе компарацију нашег и њиховог библиотечког система. Истакла је да се систем библиотекарства у Србији налази у средини између руског и западног система библиотекарства. Приказ ове конференције биће објављен у следећој свесци часописа ИНФОТЕКА.

У вези са информацијама од значаја за библиотекарство и Заједницу др Стела Филипи Матуиновић обавестила је учеснике скупа да је нова тенденција спајање библиотека и архива, као и покрет за отворени приступ који је посебно важан за оне који имају мало средстава за набавку извора информација. Позната издавачка кућа Елзевир дозволила је да чланци из часописа могу да стоје у репозиторијумима научних институција и буду доступни корисницима у пуном формату.

Након завршеног првог дела Скупштине развила се дискусија пре свега о статусу библиотечких радника у Србији.

Учесници дискусије сложили су се да су високошколски библиотекари и даље деградирани уредбом о коефицијентима од претпрошле године поводом које је Заједница надлежном министарству тада поднела став и предлоге. Библиотекари су тражили да се нађе начин на који ће се утицати на доношење Закона о библиотечкој делатности који је у процедури и да Заједница треба да ради на томе да се проблеми угроженог статуса библиотекара и делатности превазиђу. Приметна је све чешћа тен-

денција да библиотеке немају библиотекара, или да се на ово радно место примају службеници са неадекватном стручном спремом. Урушавање статуса библиотекара и губљење корисника у неким библиотекама поспешено је веома слабом набавком, тачније малим или никаквим улагањем средстава њихових установа. Такође је уочено да се управо Комисија за економски и статусни положај библиотека није активирала и поред позива за такво ангажовање на претходним скупштинама, али и да се може нешто покренути и у периоду који предстоји.

На предлог учесника 10. Скупштине да се библиотекарима омогући увид у Нацрт Закона о библиотечкој делатности, домаћин и представник НБС је указала на доступност Нацрта на сајту НБС и могућност сваког појединца за давање примедби.

У дискусији је указано и на потребу рада на стандардима свих врста, којима треба да буду дефинисани опрема, делатност, простор, кадрови, фондови, библиотечке јединице, услуге, рачунарска и комуникациона опрема, стручна звања библиотечких радника, дефинисан статус библиотечких радника, примена светских стандарда, квалитет услуга, врсте делатности..... Стандарди се морају односити и на традиционално пословање, али и да узимају у обзир паралелно увођење савремених поступака и промене изазване применом информационе технологије. Пошто су у тим применама приметне интегративне појаве, потребно је уложити већи напор те је предложено да се рад на новим стандардима изводи заједничким напорима представника Заједнице, националних, високошколских и научноистраживачких библиотека. Стандарди треба да се разраде и предложе одговарајућим министарствима за усвајање како би били обавезујући за све установе, а све да би се смањило број установа које у својим библиотекама одступају од поштовања садашњег Закона о библиотечкој делатности. Секретар Заједнице и члан Комисије за стандарде обавестила је присутне да се у протеклом периоду сарадањом Комисије за библиотекарство Завода за стандарде и сарадника из Народне библиотеке Србије, на неким стандардима радило током године, као и да је у току превођење међународних стандарда за библиотекарство који се односе на терминологију, статистику и показатеље успешности библиотека.

Из дискусије је доминирала потреба да се побољша целокупни статус библиотекара у образовању и науци и стално ради на потврђивању вредности библиотечке струке због користи те делатности која је у свету свуда видљива и ради њеног непрестаног побољшавања. Томе је

допринос дао и Стручни скуп о образовању са вредним информацијама у рефератима које ће се дисеминирати и објављивањем у часопису и гласилу Заједнице. Оне су оцењене подстицајним и за библиотекаре, а посебно су од значаја за активности које треба неговати у образовању корисника које су, за разлику од иностраног искуства, код нас биле занемарене. Посебно је наглашено да су у тим активностима високошколски библиотекари дужни да уложе већи напор и да студентима и другим корисницима олакшају што више на систематски начин у коришћењу за њих релевантних извора информација.

Иако је Стручни скуп мало каснио због проширене дискусије, изведен је успешно до 18 ч. Према Програму који је учесницима подељен пре почетка рада, изложени су следећи реферати – сви планирани и скоро сви праћени презентацијама.

ПРОГРАМ СТРУЧНОГ СКУПА

Проф. др Александра Вранеш, Катедра за библиотекарство и информатику, Филолошки факултет, Београд

ИЗАЗОВИ ОБРАЗОВАЊА У БИБЛИОТЕКАРСТВУ

Др Стела Филипи - Матутиновић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић," Београд

КОЈЕ СУ ПЕРСПЕКТИВЕ ВИСОКОШКОЛСКИХ БИБЛИОТЕКА У ИНФОРМАТИЧКОМ ДОБУ?

Предраг Ђурковић, DATA STATUS, Cambridge: University Press и ProQuest: актуелна понуда

Др Стела Филипи-Матутиновић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић," Београд
ЕУРОСЕРТИФИКАТИ У БИБЛИОТЕЧКО-ИНФОРМАЦИОНОЈ ДЕЛАТНОСТИ

Растислава Мирковић: BOWKER: библиографске базе података

Мр Биљана Косановић, Народна библиотека Србије, Београд
ЕФЕКТИ ЕДУКАЦИЈЕ БИБЛИОТЕКАРА И КОРИСНИКА

Драган Кнежевић, MISSING Link: представљање компаније

Биљана Живковић, др Силвија Бркић, Марија Вученовић, Зорица Ђокић, Радмила Матић, Медицински факултет, Нови Сад
УЛОГА БИБЛИОТЕКАРА У ЕДУКАЦИЈИ КОРИСНИКА О КОРИШЋЕЊУ МЕДЛАН БАЗЕ

Зорица Ђокић, Силвија Бркић, Марија Вученовић, Биљана Живковић, Радмила Матић, Медицински факултет, Нови Сад
ЕДУКАЦИЈА КОРИСНИКА БИБЛИОТЕКЕ МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА У НОВОМ САДУ

Гордана Вилотић, Славица Несторовић-Петровски, Библиотека Филозофског факултета, Нови Сад
КОНТИНУИРАНО ОБРАЗОВАЊЕ ВИСОКОШКОЛСКИХ БИБЛИОТЕКАРА

Богољуб Мазих, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић," Београд

ОТВОРЕНИ ПРИСТУП, РЕПОЗИТОРИЈИ И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ БИБЛИОТЕКАРА И КОРИСНИКА

Гордана Љубановић, Народна библиотека Србије, Београд

ЕВАЛУАЦИЈА ОБРАЗОВНИХ ПРОГРАМА

Сања Антонић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић," Београд

МЕНАџМЕНТ ЗНАЊЕМ: ПОГЛЕД У НАШУ БУДУЋНОСТ

Александра Поповић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", Београд
ЕДУКАЦИЈА КОРИСНИКА У УНИВЕРЗИТЕТСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ: ФЛАЈЕРИ И ПОСТЕРИ

Мирјана Голубовић, Шумарски факултет Универзитета у Београду
ОБУКА КОРИСНИКА У БИБЛИОТЕЦИ ШУМАРСКОГ ФАКУЛТЕТА: КАКО ДОЋИ ДО ИНФОРМАЦИЈЕ?

Мр Милена Матић, Универзитетска библиотека "Светозар Марковић," Београд
УЧЕЊЕ НА РАДНОМ МЕСТУ: АНКЕТА МБС

КОМИСИЈА ЗА ЗАКЉУЧКЕ је истакла следеће закључке:

1. Неопходно је да представници Заједнице значајније учествују у доношењу новог Закона о библиотечној делатности, а сви библиотекари су позвани да своје примедбе на Нацрт достављају Народној библиотеци Србије све до његовог доношења.

2. Сарадња започета у протеклој години на паралелном превођењу ИСО стандарда за библиотекарство треба да се интензивира укључивањем за рад и стандарда који би требало да допринесу како дефинисању квалитета пословања, тако и осигурању улоге и афирмације библиотекара у високошколској и библиотечној делатности.

3. Неговати све видове образовања у делатности који су већ потврђени у земљама развијеног библиотекарства и промишљено користити њихова искуства посебно у образовним активностима за рад са најновијом информационом технологијом и дигитално пословање.

4. Статус библиотечног стручњака и његово потврђивање кроз побољшавање квалитета пословања је прелиминарни предлог за тему следећег Стручног скупа Заједнице.

**Маја Ђорђевић и Марија Калалиш
УБСМ**

БИБЛИОТЕКЕ У 21. ВЕКУ Салцбург Семинар, сесија 422 23. - 30. новембар, Салцбург

„Библиотеке су места где слободно станују знање и информације, који обликују, оспособљавају, штите, подстичу, забављају и мењају појединце, културе и заједнице. То станиште, било физичко или виртуално, производ је колективног размишљања, тежњи, посвећености, вештине и организације. Оно је истовремено и узгредни производ цивилних друштава и катализатор културног напретка, надахнућа, израза и размене. Непостојање библиотека у новом веку не само да би лишило многе појединце важног помагала у раду, него би такав губитак одрекао људском роду право на суштински део његовог заједничког идентитета и стечене слободе. Информациона технологија никада неће моћи да замени библиотеке, јер суштина друштвене

улоге библиотека није у технолошком владању знањем и информацијама, него у стварању светилишта за људску мисао и израз на било ком медијуму.”¹

Без претензија да буде опште прихваћена, ова готово поетична дефиниција (!), састављена је током скупа библиотечно-информационих стручњака на тему *Библиотеке у 21. веку*, одржаног у Салцбургу од 23. до 30. новембра 2004. године. Комбинацијом предавања, презентација и методе *brainstorming*-а, преко 60 професионалаца из разних крајева света, специјализованих у различитим сегментима библиотечно-информационе делатности, бавило се темом будућности библиотека. Од представника заједница са још увек преовлађујућом говорном традицијом, преко представника земаља у развоју, до оних из држава на највишем нивоу економског и технолошког развитка, изражена је вера у светлу будућност библиотека и неопходност да се оне сместе у сам центар наступајућег информатичког друштва.

Изазови са којима се библиотеке суочавају у погледу разнородности својих колекција, броја и квалитета услуга, циљних група којима намењују своје *производе*, организационе структуре, примене нових технологија, електронског окружења, права на интелектуалну својину, инсистирања на њиховој информационој функцији и незадовољеним очекивањима појединаца дигиталним информацијама, неминовно су водили до формулисања визије о друштвеној улози библиотека у трећем миленијуму.

Предавачи на Семинару били су:

- **Бил Симпсон** (ко-председавајући), универзитетски библиотекар и директор *Дон Рајландс библиотеке* на Универзитету у Манчестеру, говорио је о управљању променама;
- **Крис Расбриц**, директор информационих служби на Универзитету у Глазгову, одржао је предавање на тему: *Информационо-комуникационе технологије и њихов утицај на библиотеке у 21. веку*;
- **Сохер Вастави**, управница Александријске библиотеке, елаборирала је однос феномена културе и феномена информације у тексту под називом *Проток и достављање информација у различитим културама*;
- **Пол Леклерк**, председник и извршни директор Јавне библиотеке у Њујорку, осмислио је и пред-

---

¹ Vision of the Communal Roles of Libraries, Salzburg Seminar, Academic Session 422, Working Group on Libraries and Their Communities, prev. Gordana Stokić